

De naam van de roos

In het boek komen er heel veel conflicten tussen de personages of zelfs tussen de maatschappij en de personages voor. Natuurlijk zijn heel veel tegenstellingen en conflicten met elkaar verweven, maar ik wil graag de 'hoofdconflicten' ontwarren uit het gehele verhaal. Later op basis van de samenvatting van deze tegenstellingen wil ik via de middeleeuwse kijk, kijken naar de levensbeschouwelijke vragen uit het handboek en vergelijken met mijn eigen standpunten.

Samenvatting van het verhaal en zijn conflicten

Het is november 1327. Het boek vertelt over de Franciscaner monnik William van Baskerville en zijn leerling Adson von Melk, die naar een Benedictijnse abdij in Italië komen met een diplomatieke opdracht van de keizer. Ze zullen in de abdij samenkomen met gezanten van de paus voor de kwestie of Jezus Christus arm was tijdens zijn leven of niet. De keizer wordt vertegenwoordigd door franciscaner monniken en de paus door leden van de inquisitie, waarvan de meesten dominicanen zijn. De franciscanen stellen dat Jezus wel degelijk arm is geweest, want als vertegenwoordiger van de kerk en het nieuwe testament was het Jezus' plicht om goederen en geld onder de armen en dienaren van de kerk te verdelen. Hun conclusie komt er op neer dat ze stellen dat Jezus en zijn apostelen de goederen niet in bezit hadden, maar in gebruik en dat daarom hun volstreekte armoede ongeschonden bleef. De tegenpartij ziet de mensen die overtuigd zijn dat Jezus in armoede heeft geleefd als ketters, zij beweren namelijk dat Christus wel degelijk dingen heeft bezeten, zoals een geldbuidel.

In werkelijkheid is deze discussie een politieke kwestie. Als uit de theologische/diplomatieke gesprekken zou uitschijnen dat Christus arm was, zou dat gevolgen hebben voor de Kerk. Dat zou zeggen dat de Kerk ook arm zou moeten zijn en die armoede in eer moest houden. Daarom dat de keizer de minorieten en de franciscanen steunt, omdat hij er baat bij heeft dat de Kerk macht verliest. (Vroeger stonden de Kerk en de Keizer op gelijke hoogte en de beiden hadden er baat bij als de ander aan macht verloor.) Natuurlijk steunt de Paus (indertijd Johannes die in Avignon gezeten was en een heel losbandig leven op nahield) de dominicanen omdat hij zeker niet zou willen dat de kerk arm verklaard zou worden. Dat zou niet zozeer betekenen dat hij niet meer in een paleis zou kunnen leven, het zou eerder betekenen dat de paus het recht om wereldse zaken wettelijk te regelen zou verliezen. Het hoofd van de diplomatieke gezanten van de paus is de inquisiteur Bernard, en Adson vermoedde dat hij niet was gestuurd om verzoening te brengen, maar juist te verhinderen. Om er zeker van te zijn dat de gezanten van de keizer nooit gelijk zouden krijgen. William zegt later nog dit over de kerkelijken die de spirituelen steunen:

'Het was nooit zeker of de machtige kardinalen de spirituelen steunden om religieuze redenen, politieke redenen of om persoonlijke doeleinden om op de een of andere manier hun weelderige leven te rechtvaardigen.'

Terwijl de abdij voorbereidingen treft voor de komst van de diplomatieke gezanten van de paus, worden er monniken vermoord, wat er voor zorgt dat de wrevel onder de monniken in de abdij verergert. De Italiaanse monniken roddelen volop over de Duitse en de abdij is gepolariseerde dan ooit. Het lijkt dat de monniken worden vermoord volgens de verzen van de zeven bazuinen van het Apocalyps, later zou het blijken dat het allemaal toeval was. William, die vroeger inquisiteur is geweest, krijgt als taak toegewezen om de moordenaar te vinden voordat de diplomatieke gezanten de abdij zouden bereiken. William mislukt in zijn opdracht, hij kan de moordenaar niet pakken voordat het gezantschap aankomt. Omdat in het gezantschap leden zitten van de inquisitie, nemen zij het onderzoek over. Zij beschuldigen de cellarius Remigio van de moorden en van ketterij. Ook de vreemde Salvatore wordt beschuldigt van ketterij. Uiteindelijk na het slinks ondervragen van Remigio en na mishandelingen (in de nacht gebeurd door wereldse wachten, want inquisiteurs mogen hun handen niet vuil maken aan mishandeling)

van Salvatore, komt het uit dat ze beiden minorieten waren (radicale monniken die volgelingen zijn van Fra Dolcino en in er alternatieve ideeën op nahouden dan de Kerk over armoede en liefde.) Door hun verleden worden ze veroordeeld als ketters en moordenaars en wacht hen de dood. Beide mannen hebben niets met de moorden te maken. De inquisiteurs handelden volgens hun dogma's en William handelde bij het zoeken van de moordenaar vooral uit rationaliteit. Door deze rechtszaak te organiseren brengen de inquisiteurs de abt in verlegenheid omdat hij 'ketters' heeft ondergebracht en waardoor zijn abdij geen geschikte plek meer is om de onderhandelingen te voeren. De spanning tussen de gezanten van de paus en de gezanten van de keizer zijn heel goed voelbaar. Zo saboteert Bernard de onderhandelingen en de diplomatieke missie kan als mislukt beschouwd worden.

Ik wil graag de tegenstelling tussen het denken van William en het denken van de inquisiteurs benadrukken. William is tijdens zijn periode als inquisiteur op het probleem gestuit dat hij de verschillende ketters niet meer van elkaar kan onderscheiden. Daarom was hij ook gestopt met zijn ambt als inquisiteur. Want volgens hem zijn niet alle groepen bloeddorstig, de meesten zijn enkel onwetend. Ook dit thema over onderscheid van ketters en gelovigen komt vrij vaak terug in het boek. Hij discussieert over het onderwerp met Umberto da Casale en de abt die allebei een duidelijk beeld hebben wie ketters zijn. Terwijl Umberto eerder beledigd is over Williams visie en vergelijking met zijn orthodox geloof en het geloof van de ketters. Ook de abt begrijpt de visie van William niet. Hij scheert alle sekten en 'ketterse' bewegingen over een kam, terwijl William zegt dat dat niet kan omdat dan tegengestelde geloven allemaal op een hoop zouden terechtkomen. William is eerder van mening dat de eenvoudigen (arme mensen die niet gestudeerd hebben) zich enkel bij sektes aansluiten niet omwille van het idee maar omwille kwellende druk van armoede, ziekte en honger, de toetreding is enkel een uitroep van wanhoop. Als er een misdaad door een bepaalde sekte wordt ondergaan, wordt die meteen toegeschreven aan alle sektes en aan alle volgelingen. De eenvoudigen kiezen volgens hem niet een bepaalde sekte, ze kiezen de groep van diegenen die prediken in hun streek en zijn dus eigenlijk niet echt door en door ketter. In deze discussies vindt William niemand die met hem akkoord gaat.

We hebben in het boek al de tegenstellingen tussen keizer en paus gezien, de tegenstelling tussen de theologische ideeën van de beide partijen, de tegenstelling tussen monniken in de abdij en de tegenstelling tussen het denken van William en de inquisiteurs. Er komt nog een probleem aan bod in het boek: de vraag of de lach iets ketters is of niet. Jorge, de oude wijze blinde monnik is het niet eens met William over de kwestie van de lach. Hij vindt de lach afschuwelijk, goddeloos en respectloos. Het conflict over de lach begon toen hij hoorde dat er mensen lachten om de verluchtingen van de miniaturist Venantius, omdat de miniaturen van Venantius vrij lachwekkend waren. Hij sprak daar Venantius over aan en ze voerden een discussie over de lach. Hij vond het ongeoorloofd dat boeken die de waarheid bevatten werden versierd met lachwekkende voorstellingen. Daarop werd door Venantius gezegd dat Aristoteles grappen en woordspelingen had genoemd als instrumenten om de waarheid beter te ontdekken. Jorge bracht daarentegen in dat het werk van Aristoteles vertaald is door ongelovige moren en dat Aristoteles zelf geen christen was en dat hij spreekt over poëzie, een minderwaardige leer van verzinsels. Poëzie werd volgens hem enkel gebruikt om leugens te verspreiden.

Het thema over de geoorloofdheid van de lach komt meerdere malen terug in het boek. De heftigste discussie die gevoerd werd, werd gevoerd door William en Jorge. Jorge zei dat er nergens in de bijbel staat dat Christus ooit grappen heeft verteld, er staat enkel dat als hij een metaforen gebruikte, met de reden om het helderder voor zijn toehoorders te maken hoe ze in het paradijs kunnen komen. Jorge hamert er op dat Christus nooit metaforen had gebruikt met het doel om mensen aan het lachen te brengen. William zei daarop dat Jezus wel geestige toespelingen in de bijbel heeft gemaakt. Zijn volgende argument is dat enkel menselijke wezens kunnen lachen en dat de lach blijkt geeft van rationaliteit. Jorge bracht daarop in dat de mens ook spreekt, maar dat die ook door spraak godslasterlijke dingen kan zeggen. Hij wil daarmee

zeggen dat het noodzakelijk om menselijke eigenschappen te hebben om goed te zijn. Lachen is volgens hem een teken van dwaasheid. De lach is een haard van twijfel en twijfel is niet goed. Jorge duld geen tegenspraak en eindigt deze discussie vrij grof door William te beschuldigen dat hij scheten laat met zijn mond. (Zijn exacte bewoording: *Tum podex carmen extulit horridulum* = toen stiet de aars een ruw lied uit. Ik vind het waard om dit op te schrijven omdat het ten eerste onwillekeurig me liet glim lachen en ten tweede aantoonde dat de oude Jorge geen tegenspraak duldt.) Steeds is er sprake over het geheimzinnige derde boek van Aristoteles over de lach, dat gedacht is lang geleden verloren te zijn gegaan.

Het laatste thema dat ook vrij frequent voorkomt in het boek is liefde. Wereldse liefde en religieuze liefde. Dit begint allemaal wanneer Adson Umbertino da Casale ontmoet die met veel geloofsijver over de grond uitgestrekt tot het Mariabeeld bad. (Waar hij later tegen Adson zegt dat hij haar volmaakt vindt) Hij geraakt met hem in gesprek over liefde en lust. Umbertino vernoemd zijn grote inspiratiebron: Chiara. Later in het boek maken andere monniken toespelingen dat hij geslachtsgemeenschap met haar heeft gehad, wat hij stelling ontkent. Hij beweert dat hij haar ziet als een heilige en niet als een onderwerp van lust.

Op een bepaald moment heeft Adson 'per ongeluk' geslachtsgemeenschap met een meisje dat naar de abdij was gekomen om slachtafval te krijgen in ruil voor haar diensten. Na de geslachtsgemeenschap verkeert hij in een innerlijke tweestrijd. Hij herinnert zich een paar keer het gesprek dat hij heeft gehad met Umbertino. Hij verkeert in een innerlijke tweestrijd omdat hij werkelijk genoten heeft van de geslachtsgemeenschap, maar dat hij weet dat het als monnik zijn plicht is om zich te onthouden. Er zijn een paar hoofdstukken gewijd aan zijn besommeringen over liefde, lust en het meisje. Enerzijds vindt hij het verschrikkelijk maar anderzijds ook geweldig. Williams neemt hem niet kwalijk voor wat hij gedaan heeft, hij zei dat hij toch nog een novice is en dat hij veel van die ervaring zou kunnen leren. Hij verkeert in een conflict tussen rationaliteit en gevoel.

Wetenschap, rationaliteit en geloof

We hebben er ook tijdens de les er over gehad, over de tegenstelling die in het verhaal voorkwamen tussen de William die al waarde hecht aan wetenschap en de rest die zich nog vastklampen aan het geloof. Williams idool, Willem van Ockham, wordt een paar keer door William in het boek vermeld. Terloops merkt Adson op dat hij het gek vindt dat William geloof kan hechten aan Ockham en tegelijk aan andere geleerden en schrijvers (zoals bv. Thomas van Aquino en Roger Bacon). Ockham had ook heel veel kritiek ontvangen van verscheidene geleerden, maar toch was William ondanks de kritiek zijn aanhanger gebleven. Het is niet gek dat William juist Ockham als zijn idool beschouwde, aangezien ook Ockham 'aanhanger' was van de logica en Ockham was zelf ook franciscaan. Van hem komt dus ook het fameuze 'scheermes van Ockham' dat we eens tijdens de les godsdienst hebben gezien waar Ockham (die op zijn beurt het idee van de formulering van Aristoteles had) stelde dat alles wat er gebeurd was alle redenen die als oorzaak kunnen dienen om te bewijzen, de simpelste reden de juiste is. Enkel god was volgens hem een entiteit dat niet bewezen hoeft te worden. William hanteert doorheen het boek heel vaak deze theorie, beginnende vanaf het aller begin waar hij raad welk paard er is ontsnapt. Later ontrafelt hij de raadsels in het labirint: de spiegel die mensen van zichzelf laat schrikken, de verbrande kruiden die hallucinaties kunnen veroorzaken en het gierend geluid dat door de wind wordt veroorzaakt. Hij wijt niets aan buitennatuurlijke krachten of aan mystieke wezens.

Na een beetje gelezen te hebben over Ockham geraakte ik dus ook geïnteresseerd hoe het nu zat met de wetenschap bij de late middeleeuwen, dus ik heb daarvoor wat op het internet gesurft. In tegenstelling wat heel veel jaren was aangenomen over de wetenschap tijdens de middeleeuwen, namelijk dat het stilstond en helemaal nergens heen ging tot en met de renaissance, had het toch een zekere vooruitgang geboekt. De wiskundigen die doorbraken

hadden tijdens de renaissance, hadden die vooral omdat er in de middeleeuwen schrijvers waren die de basis vormden voor zulke redeneringen. De wetenschap stond zeker niet stil, men legden fundamenteën voor kinematica en dynamica, men ontdekte dat de aarde bewoog en niet de hemel, ver voor Galileo, en er kwamen studies op het terrein van de logica. Pas na de zwarte dood zou de wetenschap even stil vallen omdat er niet veel wetenschappers over waren aangezien 1/3 van de bevolking stierf.

Wetenschap vorderende wel, maar vorderde traag. Dat kwam omdat ze de dingen niet ondervonden door te experimenteren, maar door oude teksten te bestuderen, voornamelijk die van Aristoteles. Alle andere teksten, die ook in strijd waren met de bijbel, werden beschouwd als onjuist. Hier komt ook de botsing tussen wetenschap en geloof. De wetenschappers werden soms wel eens beschouwd als ketters of zoals het geval was bij Ockham overspoeld door kritiek van theologen. Het grootste probleem was eigenlijk dat de wetenschap werd beperkt door de kerk en gedwongen om er parallel mee te lopen. Middeleeuwse mensen zagen wetenschap ook als een vorm van hekserij. Dat bewijst de passage waar Adson William beschrijft en daarbij ook zijn wetenschapsinstrumenten vernoemd:

'Ik moet namelijk vertellen dat dat deze zonderlinge man in zijn reiszak instrumenten meedroeg die ik voordien nooit had gezien, en die hij zijn wonderbaarlijke machines noemde. Machines, zei hij, zijn een voortbrengsel van de kunst, welke de natuur nabootst, en zij nemen van haar niet de vormen over maar de werking zelve. (...) Maar in het begin vreesde ik dat het om hekserij betrof.'

Zelfs Adson, die van een adelijk gezin kwam en een zekere opleiding heeft gehad geloofde dat het kompas of de magneet hekserij konden zijn. Daarbij moeten we ons inbeelden dat het normale volk, in het boek verwezen als naar 'de eenvoudigen' er misschien nog bijgeloviger en primitiever was dan de intellectuelen.

Ik denk dat de botsing tussen een bepaald geloof en wetenschap nog steeds bestaat en dat de theorie over het scheermes van Ockham nog bijzonder actueel kan zijn. Ik spreek hier niet over het christelijk geloof, maar het geloof in samenzweringstheorieën en pseudowetenschap. In zekere zin begint het ook een soort geloof te worden. Men heeft wel luttele 'bewijzen' maar men komt zo snel op een algemene conclusie dat je wel bereid zou moeten zijn een beetje van je logica op te geven om te geloven. Toch zijn de hedendaagse mensen er stellig van overtuigd dat er politici zijn die pedofielen zijn en bloed van kinderen drinken. Zo waren ook middeleeuwse mensen overtuigd dat sommigen vrouwen heksen waren en heulden met de duivel. Net zoals de middeleeuwse mensen geven de hedendaagse mensen veel te moeilijke verklaringen aan de actualiteit. Hierdoor is het scheermes van Ockham volgens mij ook actueel. Als men gewoon naar de makkelijkste verklaring zou kijken, bijvoorbeeld dat de vrouwen geen heksen zijn, maar gewoon verstandig of dat politici geen bloeddinkende pedofielen zijn, maar ook gewoon mensen die fouten maken, zou er heel veel leed bespaard zijn gebleven.

In dit geval heeft de wetenschap gelijk, want het heeft door te experimenteren en door te proberen heel veel zaken kunnen bewijzen. Maar hoe zit het nu met echt hedendaagse geloof in religies? Is alles alleen waar enkel als het bewezen kan worden? Deze vraag bracht me terug in de les fysica van twee weken geleden, waar de mensen achter mij een discussie voerden over het bestaan van god en de bewijzen van de wetenschap. De discussie werd gevoerd door een overtuigd katholiek en een overtuigd atheïst. De atheïst zei dat ze pas zou geloven in god als ze een bewijs had gezien van het bestaan van god, pas als ze hem zelf zou gezien hebben. De gelovige antwoordde daarop dat je niet per se god moet zien om te geloven, want volgens haar was er ergens in de Bijbel een passage dat de gelovigen zouden beloond worden voor hun geloof. Ze voegde er nog aan toe dat haar tegensprekerster toch ook nog nooit een atoom in het echt heeft gezien maar daarentegen wel gelooft dat atomen bestaan. De atheïst stemde daarop toe, maar ze zei dat het bestaan van atomen al een paar keer bewezen was en dat als ze wilde

de berekeningen kon raadplegen en zelf wel kon besluiten of ze de bewijzen voldoende vond om het te geloven. Ze zei dat ze niet in de schaduw van het geloof zou willen leven. Daarop had ik me omgedraaid en gezegd dat ze Nietzsche zeker een goede filosoof zou vinden aangezien die stelde dat god dood was en dat wij in de schaduw van het geloof leefden. Die opmerking werd opgepikt aan de andere kant van de klas en iemand riep: 'wie zei wat?', waarop ik niet meer kon antwoorden omdat deze persoon te ver zat om mijn gehele uitleg goed te horen en omdat het eigenlijk de bedoeling was dat we oefeningen fysica maakten.

De discussie kwam daarna nog een paar keer in me op. Ik denk niet dat één van beiden gelijk heeft, ik denk dat ze allebei gelijk hebben. Er zit zeker wel een waarheid in wetenschap en ook in geloof. De wetenschap zorgt voor de praktische wijsheid en het geloof voor de spirituele. Want ik denk dat er wel wijze levenslessen staan in de Bijbel, in de Thora of in de Koran, waar iedereen wel iets van kan leren. Ik denk niet dat wetenschap en geloof een eenheid moeten vormen, maar wel spanningen moeten vermijden. Zoals William zei over schoonheid:

'Schoonheid is niet enkel gelegen in eenheid in de verscheidenheid maar ook in verscheidenheid in de eenheid.'

De Waarheid

William hecht veel waarde aan de waarheid. Hoewel de inquisiteurs de moordzaak hadden 'opgelost' door Salvatore en Remigio te beschuldigen en te arresteren, voor hen zijn moordenaars of kettters het toch hetzelfde, gaat William toch verder met zijn onderzoek. Hij wil koste wat het kost de waarheid over de moorden ontdekken. Uiteindelijk komt hij in confrontatie met Jorge, de oude blinde monnik. De moorden blijken allemaal rond het boek over de lach van Aristoteles te draaien. Jorge wil behoeden dat het boek ooit ontdekt zal worden omdat hij er van overtuigd is dat er chaos zal uitbreken in de wereld. Hij zei dat als het gevonden en gelezen zou worden, de eenvoudigen door de lach bevrijdt zouden worden van de angst voor de kerk en voor de dood. De Kerk zou geen verlossing voor die mensen kunnen brengen. Iedereen zou zich gehoorzamen aan de wetteloosheid en niemand zal meer bang zijn van godslastering, omdat door de lach juist niets eng meer zou zijn. Jorge wilde er dus voor zorgen dat het boek nooit meer gevonden en gelezen zou worden, zodat de orde niet verstoord zou worden. Hij smeerde de pagina's van het boek in met gif, en hoe meer de nieuwsgierige monniken het lazen en bij het omslaan van de pagina's aan hun vingers likten, hoe meer gif ze binnenkregen en dus stierven. William ontdekt het mysterie van de moorden en gaat in de bibliotheek Jorge er mee confronteren. Daarbij noemt hij Jorge, die zelf heel bang is voor de komst van de antichrist, de duivel:

'De duivel is de vorst van de materie, de duivel is de aanmatiging van de geest, het geloof zonder glimlach, de waarheid die nooit aan twijfel onderhevig is. (...) Jij bent de duivel en net als de duivel leef je in de duisternis.'

Daarop beschuldigt Jorge William van het duivelsschap, omdat hij een minoriet is, en opkijkt naar 'heiligen' die verachtelijke dingen hebben gedaan. In de volgende passage is het verschil in mening van de twee personages heel erg duidelijk:

'J: "Dit boek had de gedachte kunnen rechtvaardigen dat de taal der eenvoudigen de wijsheid in zich draagt. Dat moest voorkomen worden, en dat heb ik gedaan. Jij zegt dat ik de duivel ben: dat is niet waar. Ik ben Gods hand geweest." "Gods hand schept, zij verbergt niet." "Er zijn grenzen die niet overschreden mogen worden."

Jorge heeft uiteindelijk 7 moorden veroorzaakt: Eén monnik heeft zelfmoord gepleegd nadat die had gebiecht bij Jorge, drie zijn er vergiftigd door het boek te lezen, één iemand is vermoord door jaloezie van een andere monnik die is aangestuurd door Jorge, de abt wordt door Jorge opgesloten in een geheime gang in de abdij waar die zal sterven door zuurstoftekort en

uiteindelijk sterft Jorge zelf terwijl hij het boek aan stukken scheurt en opeet en tegelijk de bibliotheek en daarbij ook de abdij, in brand steekt. Hij vindt niet dat hij een moordenaar is. Hij beweert dat hij niemand vermoord heeft, maar dat ieder zijn eigen lot zelf heeft uitgekozen. William vindt hem daarentegen wel een moordenaar. Wie van de twee heeft gelijk? Moet je altijd de waarheid kenbaar maken, zelfs als het de orde gaat verstoren?

Ik vind dat zowel Jorge als William voor een stuk gelijk hebben. Jorge heeft geen slechte intenties, hij kijkt verder dan enkel zichzelf of de abdij. Hij wil de maatschappij er van behoeden om in een totale chaos te vervallen. Maar handelt hij daarom ook correct door de mensen die geïnteresseerd zijn in het boek indirect te doden? Ik vind van niet. Als hij niet wil dat het bestaan van het boek bekend wordt, dan zou het beter het boek verstoppen op een veilige plaats, zoals hij het al die jaren daarvoor had gedaan. Het wil niet zeggen dat een select groepje mensen het boek hebben gelezen, dat het meteen bekend zal worden in de gehele wereld. Het heeft meer zin om in een debat te stappen met mensen die het boek ook hebben gelezen en hun proberen te overtuigen van je standpunten. Hij had genoeg macht in de abdij om de meningen van zijn medemonniken te beïnvloeden. Door de moorden te plegen, vestigt hij juist de aandacht op het boek.

William had ook voor een deel gelijk, hij vond dat het boek bewaard moest gebleven worden zodat het beter bestudeerd kon worden. Maar zijn fout was eigenlijk dat hij Jorge maar steeds uitdaagde door te zeggen hoe slim hij wel niet is geweest. Als William het boek in zijn handen zou krijgen, zou hij gelijk krijgen in de discussie over de lach die gevoerd werd. Ik denk dat Jorge wel een zekere trots had, maar William drukte zo veel op de wonde door op te scheppen dat hij alles begrepen had, dat hij Jorge onnodig boos heeft gemaakt. Het was zijn ijdelheid tegenover de trots van Jorge. Hoewel William wel graag benadrukte dat hij rationaliteit belangrijk vindt en hoewel hij ook benadrukt dat het belangrijk is om een open blik te hebben, kon hem de visie op de zaak van Jorge toch niet zo veel schelen. In zijn plaats zou ik naar Jorge geluisterd hebben, proberen te begrijpen waarom Jorge er zo tegen was en op de een of andere manier een oplossing proberen te zoeken. Uiteindelijk vond ik dat ze heel erg leken op twee kleine kinderen die elkaar iets proberen te bewijzen. Met koppigheid is er nooit iets opgelost.

Maar om terug te komen op de vraag: 'Moet je altijd de waarheid kenbaar maken?', dan zou ik er op antwoorden dat niet altijd iedereen alles hoeft te weten. Sommige feiten zouden kunnen leiden tot onnodige paniek, maar natuurlijk als er te veel verzwegen wordt voor onnodige argwaan. Ik zou proberen daar een balans tussen te vinden. Het lijkt me verschrikkelijk om steeds alle waarheid te weten, maar anderzijds kan de onwetendheid ook veel schade aanrichten. Zoals Socrates ooit heeft gezegd:

'Onwetendheid is de bron van al het kwaad'

Want onwetende mensen denken dat ze al alles weten en kunnen zo een gevaar zijn. Hoewel William wel zeker een wijs man is geweest, is het voor een stuk aan zijn hoogmoed, ijdelheid en een tikkeltje onwetendheid te danken dat de abdij in vlammen is opgegaan. Zijn onwetendheid in de psychologie en logica van Jorge;

Titel

Het boek eindigt met: *'stat rosa pristina nomine, nomina nuda tenemus.'*

Wat vertaald wordt met: 'de roos van weleer bestaat als naam, naakte namen houden we over.' Deze zin heeft ook de naam van het boek verschaft en het leek me zinvol om dit nog even kort te vernoemen. Dit kan volgens mij verwijzen naar vier dingen: het kan een verwijzing zijn naar alle gestorven monniken, want enkel hun namen houden we over. Het kan ook verwijzen naar de het derde boek van Aristoteles, dat verloren is gegaan en waarvan we enkel weten dat het ooit heeft bestaan. Ook zou het een verwijzing kunnen zijn naar de abdij die is platgebrand, er

blijft niets meer over dan ruïnes en overgebleven half-aangevreten manuscripten die overal verspreid op de grond liggen. Enkel de roemrijke naam van de abdij is overgebleven, de echte gebouwen bestaan niet meer. Als laatste denk ik dat de zin kan verwijzen naar het meisje waar Adson op verliefd was geworden en dat verbrand werd op de brandstapel, enkel heeft hij nooit haar naam gekend, maar heeft hij wel een zekere beeltenis van haar op overgehouden.

De lagen die het boek heeft schemeren zelfs door in de titel, het is daarom dat ik het ook een goed boek vond. Het is goed doordacht, het is hoogstwaarschijnlijk helemaal historisch correct en door de gelaagdheid geeft het redenen tot nadenken. De allusies maken het boek des te interessanter, omdat je nadat je het hebt gelezen nog leuke dingen kan te weten komen op wie de personages zijn gebaseerd. (Bijvoorbeeld: William van Baskerville is een mix van Willem van Ockham en Sherlock Holmes, door het populaire boek 'de hond van Baskerville', waar de dorpelingen beweren dat er een oplichtend monster op het platteland leeft dat zelfs de duivel zou kunnen zijn, maar Sherlock Holmes ontdekt dat het gewoon een grote zwarte hond was die werd ingesmeerd met fosfor.) Ik heb er ondanks de vrij moeilijke taal een vele opsommingen ongelofelijk van genoten en ik heb zeker veel bijgeleerd over de mentaliteit, problemen en het dagelijkse leven van de late middeleeuwen.

Bronnen:

https://nl.wikipedia.org/wiki/Wetenschap_in_de_middeleeuwen

https://nl.wikipedia.org/wiki/Willem_van_Ockham

<https://www.ensie.nl/literatuur/middeleeuwse-wetenschap>

<http://kevindossche.be/cultuur/socrates/>